

Alviina Alametsä vihr

Kirjallinen kysymys transsukupuolisten nuorten ja lasten itsemääräämisoikeuden edistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Viime hallituskaudella tehtiin merkittävä translain uudistus ja uusi sukupuolen vahvistamisesta annettu laki tuli voimaan 3.4.2024. Voimaan tulleet muutokset olivat transsukupuolisten ihmisoikeuksia ja itsemääräämisoikeutta monella tapaa vahvistavia.

Uudella lailla muun muassa mahdollistettiin sukupuolen juridinen vahvistaminen ilman lääketieteellistä selvitystä. Sukupuolen juridinen vahvistaminen tarkoittaa sitä, että henkilön väestötietojärjestelmään merkitty sukupuoli korjataan vastaamaan tämän sukupuoli-identiteettiä. Sukupuolen juridinen vahvistaminen on siten lain uudistamisen myötä mahdollista pelkästään sukupuolen vahvistamista hakevan omaan selvitykseen perustuen.

Uudistuksen ulkopuolelle jäivät kuitenkin alle 18-vuotiaat transnuoret, sillä sukupuolen juridinen vahvistaminen on laissa sallittu ainoastaan täysi-ikäisille. Tätä puutetta kuitenkin pyrittiin paikkaamaan vielä lain hyväksymisen yhteydessä, kun eduskunta hyväksyi lausuman edellyttäen, että valtioneuvosto arvioi ja valmistelee tarvittavat säädösmuutokset myös transsukupuolisten lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden edistämiseksi sukupuolen vahvistamisessa.

Itsemääräämisoikeus kuuluu myös transnuorille. Transnuorten itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi sukupuolen juridinen vahvistaminen tulisi mahdollistaa siten myös alle 18-vuotialle. Tällä hetkellä nuoret voivat joutua odottamaan useita vuosia, että saavat vahvistettua juridisen sukupuolensa vastaamaan omaa kokemustaan sukupuolestaan. Sen lisäksi, että väärä sukupuolimerkintä loukkaa nuorten itsemääräämisoikeutta, se altistaa nuoren sekä henkiseen väkivallalle että fyysisen koskemattomuuden loukkauksille. Etenkin murrosiässä sukupuolen merkitys usein korostuu ja nuori saattaa alkaa vältellä tilanteita, joissa joutuu todentamaan henkilöllisyytensä ja joissa nuori voi tulla tahtomattaan paljastetuksi transtaustaiseksi. Tutkimustiedon mukaan transnuoret voivat muuta väestöä keskimääräistä huonommin ja heillä on kohonnut itsemurhariski. Sukupuolen vahvistamisen lykkäntyminen jopa vuosilla on yksi transnuorten hyvinvointia entisestään heikentävä tekijä.

Jo lain valmistelun aikana laadittiin selvitys ja arvioitiin käytettävissä olevia malleja sukupuolen vahvistamisen sääntelemiseksi myös alaikäisten osalta. Hallitus ei kuitenkaan ole ryhtynyt eduskunnan edellyttämiin toimiin lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden edistämiseksi sukupuolen vahvistamisessa.

Kirjallinen kysymys KK 205/2025 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus toteuttaa eduskunnan tahdon ja ryhtyä toimiin lasten ja nuorten itsemäärämisoikeuden edistämiseksi sukupuolen vahvistamisessa?

Helsingissä 12.6.2025

Alviina Alametsä vihr